

Ironia, ponts i trinxeres

Dos estudiants surten de classe de filosofia. Un, molt afectat, li diu a l'altre: "Per tu què és més preocupant, la ignorància o la indiferència?". L'altre respon: "Doncs... ni ho sé, ni m'importa". Els girs de llenguatge dels acudits mostren sovint una ironia pràctica que ens distància de les serioses abstraccions amb què pretenem regular la realitat. Una distància crítica que ens humanitza en impedir que ens prenguem massa seriosament les nostres pròpies ficcions conceptuals.

El llenguatge polític està ple de termes abstractes (*llibertat, democràcia, justícia*, etcètera) que són esquerps a les definicions precises i que sembla que no es puguin pronunciar des d'una ironia crítica. Però, de fet, el valor de les abstraccions consisteix més a obrir horitzons analítics o morals que a tancar les ambivalències i ambigüitats del llenguatge. Pensar fets polítics en aquells termes no resulta gaire prometedor, especialment en situacions de conflicte. Aquí les abstraccions no construeixen ponts, més aviat caven trinxeres.

En aquestes situacions, l'exercici analític més convenient no és anar "de l'anècdota a la categoria" sinó recórrer la direcció contrària, anar "de les categories a l'anècdota", de les abstraccions als casos concrets. Aquests últims són sempre més rics que els conceptes que pretenen regular-los. En l'anàlisi política, Hegel té força més raó que Eugeni d'Ors.

La tensió institucional entre Catalunya i l'Estat reflecteix una "diversitat nacional profunda" que tot apunta que no es resoldrà durant força temps. L'única cosa que sembla estable és el manteniment del problema. Sobra retòrica ampul·losa sobre "l'Estat de dret" o "la democràcia" i manquen propostes basades en les democràcies plurinacionals pràctiques.

Un reconegut jurista espanyol ha dit que "no hi ha lleis a Catalunya per respon-

dre als seus principals problemes". D'això el jurista en diu "anomia". Crec que s'equivoca. Efectivament, les lleis espanyoles vigents a Catalunya no tenen capacitat de resposta. Tanmateix, el problema no és d'anomia, sinó d'apolítica i de manca d'horitzons mentals oberts i informats. Pretendre que la legalitat, tal com és interpretada per les institucions de l'Estat, és la via de solució significa no sortir d'un marc

Sense reconeixement del pluralisme nacional no hi haurà mai un projecte polític legítim i compartit

ZU SANCHEZ PHOTOGRAPHY / GETTY

mental que no vol ni tan sols definir bé quin és el problema de fons.

La legalitat, aquesta legalitat, no és la solució. La legalitat, aquesta legalitat, és bona part del problema. A la pràctica, les reformes constitucionals efectives resulten impossibles. Però, com he dit en altres ocasions, de solucions n'hi ha. La política comparada de les democràcies plurinacionals ofereix diverses solucions tècniques (que avui no detallo) en l'àmbit dels drets, les institucions, l'autogovern, la fiscalitat, l'ús dels símbols, i la política europea i internacional. Tanmateix, l'unilateralisme del nacionalisme d'Estat fa que resulti lògic que més de dos milions de ciutadans de Catalunya es mostrin desenganyats, hagin fet una ruptura mental amb l'Estat i busquin solucions unilaterals pròpies. Recu-

perar una "autonomia" disminuïda no és cap alternativa de futur. Els partits independentistes han guanyat a les urnes. Dues vegades.

En una democràcia el compliment de la legalitat és important, naturalment. Però una de les principals conclusions de la política comparada és que cal que la legalitat i les institucions siguin congruents amb les condicions nacionals, socials, lingüístiques i culturals de la societat on actuen. En cas contrari, ambdues estan condemnades a una deslegitimació permanent.

A més, són comportaments autoritaris com els del Govern central, la Fiscalia i alguns jutges d'imputar delictes inventats (rebel·lió) als polítics empresonats o pendents de judici, o l'intent de convertir les víctimes d'actuacions policials en agressors delictius (com passa en casos de violència de gènere) allò que provoca una indignació afegida a ciutadans i cercles internacionals. La ironia crítica per part de tots els actors implicats es fa impossible.

Crec que el problema de la qüestió nacional-territorial és de caire més liberal que democràtic. Està més relacionat amb la *protecció* de drets, institucions i poder de decisió polític, econòmic i cultural que no amb la *participació* en unes institucions comunes. Sense reconeixement i acomodació del pluralisme nacional no hi haurà mai un projecte polític legítim i compartit. No és gens probable que els juristes tinguin la clau de solució. Les solucions potencials cal establir-les políticament des d'una reciprocitat equitativa dins del pluralisme nacional.

Des dels ponts no s'enyoren les trinxeres. Però per una solució de ponts es necessita una elit d'Estat molt més moderna en termes liberaldemocràtics que no s'albira en l'horitzó. I també es necessita introduir més ironia crítica i més pràctiques d'estil anglosaxó en els eixuts i obsolets deserts conceptuals hispànics. Resoldre el problema significaria poder riure'ns còmodament tots plegats de nosaltres mateixos. Però no. Trinxeres. Hi ha "procés" per estona.●